

VERKTØYKASSE

For matglade prosjekter på SFO

DYRKING

DYRKE POTETER I BØTTE

Å dyrke poteter er ikke så veldig vanskelig, og det kan faktisk gjøres i en bønne. Det er en morsom reise hvor barna kan følge med på de forskjellige stadiene og hvordan EN potet kan bli til en hel haug! Dere kan selv velge om dere vil prøve med en enkelt bønne, eller flere.

Mål med aktiviteten

Målet med aktiviteten er å gi barna en forståelse for matens reise fra jord til bord. Her får barna utvikle naturglede og utforskertrang mens de følger med på prosessen fra uke til uke. Til slutt får de kjenne på gleden og mestringsfølelsen av å få spise noe de har vært med på å dyrke helt selv. Når de har produsert maten helt selv er det også større sannsynlighet for at barna har lyst til å smake i neste omgang.

Forberedelser

- Dette jungelprosjektet begynner på våren, og kan vare til ut på høsten, avhengig av hvilken type potet dere velger å dyrke. Temperaturen i jorden bør være over 10 grader, da trives potetene best. Normal settetid for potet som høstes i september er mellom 5. mai og 25. mai.
- Gå sammen i personalgruppen og diskuter hvordan dere vil gå frem.

* Settepoteter

Det er viktig å bruke friske settepoteter, og ikke poteter fra matbutikken. De tidligste norske sortene er Hassel (gul) og Juno (rød). Sorter som er klare senere på høsten er Folva (gul), Celandine (gul) eller Nansen (rød).

Utstyr

- ☐ Bøtte/potte med hull i (minst 10 liter, gjerne 15-20 liter)*
- ☐ Jord
- ☐ Settepoteter*
- ☐ Gjødse*
- ☐ Vannkanne

* Potte

Jo større potte eller bøtte dere bruker, jo mer plass er det til røtter og knoller, og det blir enklere å holde jevn fuktighet

* Gjødse

Poteter er ikke særlig næringskrevende. Litt langtidsvirkende gjødse som f.eks. kugjødse i jorden når dere setter potetene pleier å holde.

Gjennomføring

SNAKK MED BARN OM POTETER

Har noen av barna som har forsøkt å dyrke potet før? Hvilke andre grønnsaker vokser i jorda? Hva slags mat liker dere best å lage med potet? Hvilke potetsorter kjenner dere til? Er det forskjell i smak og konsistens på de?

SETT POTETENE

Sett knollen midt i potten ca. 10-12 cm under jordoverflaten. Husk å sette potetene med groene pekende oppover dersom dere har lysgrodd dem. (Les mer om lysgroing under "tilpasninger og variasjon")

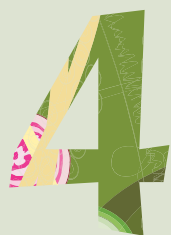
Dekk gjerne til jorden i bøtten med gressklipp, tørt løv eller lignende. La barna gjøre så mye som mulig selv, de kan blant annet få ansvar for å sette potetene i bøtten. Dersom dere er mange barn og har flere bøtter, kan de gjerne deles inn i grupper og få ansvar for hver sin bøtte.

Et tips for å få flere poteter er å ha bare litt jord i bunnen av bøtten først, legge potet i jorden og dekke med 10-12 cm jord. Så når potetplanten har kommet et stykke opp av jorda kan dere fylle på mer jord, og gjøre denne prosessen et par ganger. Da kan dere få flere etasjer med poteter! Sørg for at det er 5-6 cm opp til kanten, slik at det blir enkelt å vanne.

HUSK Å VANNE POTETENE UNDERVEIS

Jorden holdes jevnt fuktig hele sesongen. Vann når jorda kjennes tørr. Siden somrene i Norge ofte kan være våte er det lurt å lage noen hull i bunnen av bøtten for drenering av vann.

HØST POTETENE

Når potetplanten blomstrer dannes det knoller under planten. Da kan dere begynne å høste så smått. Bruk greip, ikke spade. Da unngår dere å skade potetene. Når potetrisene (potetplanten) begynner å visne og dere skal ta opp alle potetene, bør det gjøres i finvær for å unngå tørråte.

Vanligvis vil plantene begynne å bli gule og falle over ende og dette er tegn på at det er tid for å ta opp potetene. Dere kan også se på beskrivelsen på den potettypen dere har kjøpt hvor lang tid det tar for poteten å vokse.

Dere velger om dere vil høste alle potetene på en gang, eller om dere vil hente ut etter behov. Ta eventuelt kun opp en av plantene, ta av de potetene dere trenger og sett planten tilbake i jorden. Vann den godt. Dette kan føre til at planten vokser frem større poteter eller at det kommer nye poteter innen neste gang du skal høste. Dere kan vente med å høste alle potetene helt frem til potetplanten har visnet ganske mye.

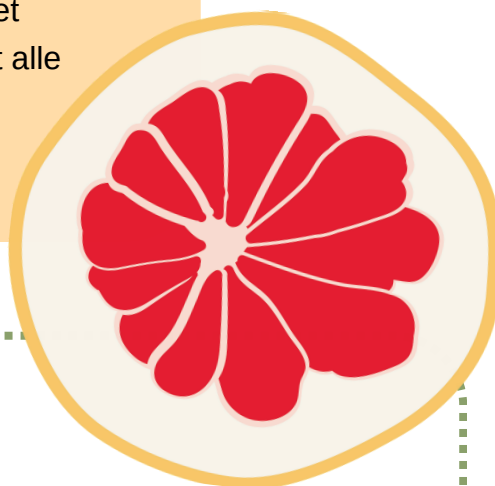
ETTER HØSTING

Sjekk tilstanden på skallet. Dersom skallet er fast, litt glatt og det ikke skaller av når dere gnir litt på det, er den perfekt til å oppbevares. Hvis poteten skaller litt av når dere gnir på skallet betyr det at den ikke er "moden" nok i form av at skallet ikke er fast nok til å kunne oppbevares noe særlig. Disse potetene er best å spise raskest mulig.

Plasser potetene i et mørkt sted i opptil to uker for å la dem sette seg og tørke litt før dere vasker bort jorden. Det bidrar til at potetene ikke råtner så fort. Ved oppbevaring bør potetene plasseres på et mørkt og godt ventilert sted slik at de får tørke ut skikkelig. Potetene trives best i temperatur mellom 4-6 grader. En kald bod, kjeller eller lignende er gode plasseringer.

Hvordan få det til over tid

- Ha en dedikert person til å følge opp, og faste vanneansvarlige.
- Ha en plan for hva dere skal gjøre i sommerferien. Dersom dere har poteter som skal gro gjennom sommeren kan det kanskje være lurt at noen tar med seg potetbøttene hjem slik at de får vann gjennom ukene når SFO er stengt.
- Gjør dyrkingen til en del av SFO-rutinen, bygg flere aktiviteter rundt dyrking, så blir det ikke glemt bort. Det kan være lurt å legge prosjektet inn i årsplanen, slik at alle i personalet er orientert om prosjektet.

Tilpasninger og variasjon

- Hvis dere skal dyrke poteter i flere bøtter, kan dere også teste ut forskjellige sorter og se om dere smaker forskjellen.
- **Lysgroing** er en måte å la potetene få små groer, eller skudd før du setter poteten i jorden. Lysgroing gjør at potetplanten kommer raskere i gang. Det kan være morsomt for barna å følge med på hvordan potetene utvikler groer i vinduskarmen før dere planter dem i jorden. Det er ikke nødvendig, men med lysgroing kan barna også følge med på at groene dannes, og at det kommer skudd på knollene. Hvis knollene blir lysgrodd under gode fuktighetsforhold vil det også dannes små røtter på groene. Til lysgroing trenger knollene godt med lys. Legg dem i vindusposten for eksempel, pass på at de har jevn fuktighet. Hvis det blir for tørt så skrumper potetene inn og da kan groene bli ødelagt.